

Pendapatan Komprehensif dan Nilai Firma: Peranan Jawatankuasa Audit

(Comprehensive Income and Firm Value: The Role of Audit Committee)

NIRAZMILAH SULAIMAN & ZALEHA ABDUL SHUKOR

ABSTRAK

Maklumat pendapatan komprehensif lain (PKL) adalah maklumat pendapatan yang masih belum direalis namun tetap dilaporkan dalam penyata pendapatan firma. Maklumat PKL menjadi kontroversi kerana ianya sentiasa berubah, menjadikannya tidak stabil dan yang lebih kritikal adalah ianya belum direalis. Namun terkini di mana nilai saksama adalah keperluan pelaporan kewangan, maklumat PKL telah wajib dilaporkan agar pihak berkepentingan mengetahui nilai sebenar syarikat. Maka untuk meyakinkan pihak berkepentingan akan kebolehpercayaan kepada maklumat PKL ini, syarikat perlu kepada tadbir urus yang mantap termasuklah mempunyai jawatankuasa audit (JA) yang bertanggungjawab memastikan kebolehpercayaan maklumat PKL tersebut. Kajian ini meneliti peranan jawatankuasa audit (JA) di dalam hubungan antara pelaporan maklumat PKL dan nilai firma. Peranan JA dilihat secara komprehensif dan diukur menggunakan indeks keberkesanan JA yang meliputi empat dimensi iaitu komposisi, bidang kuasa, sumber daya dan ketekunan. Sampel kajian adalah 1,136 pemerhatian tahun-firma untuk tiga tahun yang terdiri daripada firma yang tersenarai di Bursa Malaysia dari tahun 2011 sehingga 2013. Data dikutip daripada pangkalan data Datastream dan laporan tahunan syarikat. Keputusan kajian menunjukkan bahawa PKL mempunyai kemampuan untuk berhubung secara positif dengan nilai firma. Manakala JA pula mempunyai tanda-tanda mampu mengukuhkan hubungan antara pelaporan PKL dan nilai firma bagi sampel kajian ini. Dapatan kajian diharap dapat memberi bukti kepada MASB dari segi kebergunaan MFRS 101 yang berkaitan dengan pelaporan pendapatan komprehensif dan Suruhanjaya Sekuriti Malaysia dari segi manfaat fungsi JA dalam MCGG.

Kata kunci: Pendapatan komprehensif; pendapatan belum realis; nilai firma; tadbir urus; keberkesanan jawatankuasa audit; MFRS101

ABSTRACT

Information on other comprehensive income (OCI) is information on income which is still unrealized and yet have to be reported in the firms' income statement. OCI information becomes controversial because it is always changing making it unstable and more critical is the fact that it is still unrealized. Nevertheless, since currently reporting at fair value is a requirement in financial statements, OCI information must be reported to assist stakeholders in assessing firms' real value. Hence, in order to convince stakeholders on the reliability of OCI information, firms need a strong governance which include a responsible audit committee to ensure the reliability of the OCI information. This study investigates the role of audit committee (AC) in the association between reporting of OCI information and firm value. The role of AC is examined comprehensively and measured using the AC effectiveness index which include four dimensions, that is, composition, authority, resources and diligence. Our sample is 1,136 firm-years data from firms listed on Bursa Malaysia between 2011 until 2013. Data was collected from Datastream database and firms' annual reports. Our findings show that OCI has the tendency to be positively associated with firm value. While, AC also shows potential to strengthen the association between OCI reporting and firm value for our sample firms. Our results should provide important evidence to MASB in terms of the usefulness of MFRS 101 with regards to the reporting of comprehensive income and to the Securities Commission of Malaysia in terms of the benefits of AC function in MCGG.

Keywords: Comprehensive income; unrealized income; firm value; governance; effectiveness of audit committee; MFRS101

PENGENALAN

Perkembangan dalam isu nilai saksama telah menjadikan keseluruhan penyata kewangan syarikat perlu mengambilkira maklumat pada nilai saksama termasuk maklumat nilai saksama yang memberi kesan kepada penyata pendapatan yang mana pelaporan adalah dalam bentuk penyata pendapatan komprehensif (Cahan,

Courtenay, Gronnewoller & Upton 2000). Kajian awal yang mengkaji isu pendapatan komprehensif di USA mendapati pendapatan komprehensif tidak semestinya lebih dikehendaki berbanding pendapatan bersih (Dhaliwal, Subramanyam & Trezevant 1999). Maka terdapat pengkaji awal yang menolak cadangan untuk mewajibkan pelaporan pendapatan komprehensif (Cahan et al. 2000;

Dhaliwal et al. 1999). Namun pengkaji yang lebih terkini menemui bukti empirikal tentang manfaat daripada pelaporan pendapatan komprehensif ini (Deol & Nazari 2013; Kanagaretnam, Mathieu & Shehata 2009; Khan & Bradbury 2016; Ringstrom & Ekstrom 2012).

Di Malaysia, pelaporan pendapatan komprehensif masih di peringkat awal dari segi amalnya. Piawai pertama yang mewajibkan pelaporan pendapatan komprehensif adalah Standard Pelaporan Kewangan (Financial Reporting Standard - FRS) 101 'Presentation of Financial Statements' yang diterbitkan oleh Lembaga Piawaian Perakaunan Malaysia (Malaysian Accounting Standards Board - MASB) berkuatkuasa bermula 1 Januari 2010 (MASB 2010). Namun berdasarkan perkembangan lebih mutakhir, pada tahun 2012, ACCA dan Grant Thornton dalam perbincangan bersama pelabur di pasaran modal Malaysia mendapati bahawa pelabur Malaysia melihat pelaporan pendapatan komprehensif merupakan laporan pendapatan hasil daripada perakaunan nilai saksama yang melibatkan beberapa isu berbeza berbanding negara maju (ACCA 2012). Pelabur di pasaran modal Malaysia berpendapat bahawa penentuan bagi setiap item pendapatan komprehensif yang menggunakan perakaunan nilai saksama mengganggu laporan pendapatan syarikat kerana untung yang direalis serta untung yang belum direalis telah dilaporkan dalam penyata yang sama. Perkara ini boleh menyebabkan laporan kewangan berkaitan keuntungan syarikat mengelirukan dan boleh menimbulkan ketidakyakinan di kalangan pelabur terhadap penguatkuasaan pelaporan pendapatan komprehensif.

Namun begitu pelaporan pendapatan komprehensif merupakan satu perkara yang harus dilaksanakan di Malaysia mahupun di peringkat antarabangsa berdasarkan keputusan pihak berwajib seperti Bursa Malaysia dan Suruhanjaya Sekuriti Malaysia. Berdasarkan keputusan ini, maka tiada lagi isu samada firma di Malaysia boleh mengelak dari melaporkan pendapatan dalam bentuk pendapatan komprehensif yang meliputi pendapatan komprehensif lain (PKL). Maka apa yang lebih penting adalah untuk memastikan agar pendapatan komprehensif tersebut adalah berguna kepada pihak berkepentingan. Namun dalam kedudukan pelaporan yang agak baru ini iaitu baru diwajibkan mulai tahun 2010, maka jawapan kepada persoalan ini masih belum jelas. Malah isu kebergunaan maklumat pendapatan komprehensif firma kepada pihak berkepentingan dijangka akan terus diperdebat dan dibuat kajian memandangkan pelaporannya yang telah diwajibkan hampir di seluruh dunia (Black 2016).

Selanjutnya oleh kerana kedudukan keperluan yang agak baru tetapi tetap wajib, maka firma perlu menyediakan cara untuk memastikan maklumat pelaporan ini dilihat sebagai boleh dipercayai oleh pihak berkepentingan, antara lain dengan mempunyai tadbir urus syarikat yang baik, khususnya merujuk kepada kewujudan juruaudit yang dipercayai. Kajian lepas seperti Bhat (2008) dan Lee dan Park (2013) mendapati hubungan antara pelaporan pendapatan komprehensif dengan nilai firma adalah signifikan dengan kehadiran juruaudit luar yang berkualiti.

Sungguhpun begitu, pengaruh juruaudit luar ini perlu terlebih dahulu dimulakan oleh kewujudan jawatankuasa audit yang bertugas dengan berkesan (Rashidah 2006). Hundal (2013) menyatakan bahawa jawatankuasa audit bertanggungjawab untuk berkongsi maklumat syarikat dengan juruaudit luar dan menyampaikan maklumat dengan telus serta memastikan juruaudit luar tidak terpengaruh dengan pihak pengurusan dalam melaporkan penyata kewangan syarikat. Jawatankuasa audit yang berkesan bukan sahaja penting dalam memastikan sistem kawalan organisasi yang efektif tetapi juga kebergantungan juruaudit luar terhadap peranan dan tugas jawatankuasa audit dapat mengurangkan kerja-kerja dan kos pengauditan luar (Al-Twaijry, Brierley & Gwilliam 2004). Selanjutnya, aktiviti pengurus yang cuba mengambil kesempatan untuk memanipulasi maklumat pendapatan komprehensif (Bamber, Jiang, Petroni & Wang 2010; Hunton, Libby & Mazza 2006) dijangka boleh dikawal dengan kewujudan jawatankuasa audit yang berkesan.

Namun demikian, dapatan mengenai pengaruh jawatankuasa audit dalam hubungan di antara pelaporan pendapatan komprehensif dan nilai firma masih belum jelas terutama di Malaysia walau pun kewujudan jawatankuasa audit sudah diwajibkan bagi semua firma tersenarai sejak tahun 2001 (SSM 2012). Keperluan memantapkan keahlian dan tanggungjawab jawatankuasa audit sentiasa diambil serius oleh pihak berwajib dengan penambahbaikan MCCG 2007 dan 2012 (SSM 2012). Namun samada semua penambahbaikan tersebut mendatangkan manfaat dalam isu pelaporan pendapatan komprehensif masih tidak diketahui. Berdasarkan kelompangan ini, maka kajian ini akan melihat peranan jawatankuasa audit dalam hubungan di antara pelaporan maklumat pendapatan komprehensif dan nilai firma.

Dua objektif utama kajian adalah pertama untuk mengkaji hubungan antara pelaporan maklumat pendapatan komprehensif dengan nilai firma. Objektif kedua kajian adalah untuk mengkaji pengaruh jawatankuasa audit dalam hubungan antara pelaporan maklumat pendapatan komprehensif dengan nilai firma. Dapatan kajian diharap dapat membantu pihak MASB dan Bursa Malaysia dari segi mendapatkan bukti empirikal manfaat pelaporan pendapatan komprehensif terutama bagi pasaran modal yang masih terus berkembang di Malaysia. Dapatan kajian ini dijangka berupaya memberi gambaran terhadap tahap keberkesanan pelaksanaan pelaporan pendapatan komprehensif bagi firma Malaysia. Justeru itu, hasil penemuan kajian ini boleh membantu penggubal piawaian iaitu MASB untuk memperbaiki peruntukan berkaitan pendapatan komprehensif yang sedia ada pada masa depan. Seterusnya dapatan kajian diharap dapat memberi bukti empirikal peranan jawatankuasa audit dalam hubungan antara pelaporan pendapatan komprehensif dengan nilai firma. Dengan itu dapatan kajian ini boleh memberi gambaran kepada firma dari segi tadbir urus korporat terutama bagi menambahbaik peranan jawatankuasa audit sebagai mekanisme untuk meningkatkan nilai firma.

Kajian ini memberi tumpuan kepada firma tersenarai di Malaysia kerana dua sebab seperti berikut. Pertama, salah satu cara untuk bakal pelabur berminat melabur di Malaysia adalah dengan mengetahui kedudukan ketelusan firma dalam melaporkan maklumat kewangan dan perakaunan mereka. Bukti wujudnya hubungan antara maklumat pendapatan komprehensif dan nilai firma di Malaysia akan membantu menambah keyakinan bakal pelabur untuk melabur dalam firma itu sendiri khususnya dan pasaran modal Malaysia amnya. Pasaran modal Malaysia telah dibuktikan berada dalam kedudukan yang agak baik dalam konteks kebergunaan maklumat perakaunan iaitu separa-efisien (Hussin, Ahmed & Ying 2010) berbanding misalnya Negara maju seperti USA dan Australia yang diketahui umum sebagai efisien.

Kedua, tidak dinafikan situasi pasaran modal Malaysia agak sama dengan kebanyakan Negara Asia Tenggara khususnya dan Negara Asia yang lain umumnya dari aspek kewujudan pemilikan tertumpu dalam firma tersenarai (Romlah & Zaleha 2016) yang boleh mengganggu kebolehpercayaan maklumat perakaunan firma. Namun bukti kewujudan jawatankuasa audit yang mampu menambahbaik hubungan antara pelaporan pendapatan komprehensif dan nilai firma boleh meyakinkan bakal pelabur untuk terus melabur di Malaysia kerana ini boleh membuktikan keberkesanan perundangan kod tadbir urus korporat Malaysia yang sedia ada. Dalam masa yang sama, Black (2016) mencadangkan bahawa kajian mengenai kebergunaan maklumat pendapatan komprehensif perlu terus dijalankan tidak terhad kepada sampel daripada mana-mana negara asalkan negara tersebut melaksanakan piawai perakaunan antarabangsa yang melibatkan IASB. Malaysia, melalui MASB, adalah salah sebuah negara yang menjadi ahli dalam IASB.

Kertas kerja ini diteruskan dengan bahagian 2 yang membincangkan kajian lepas yang berkaitan isu kajian serta pembentukan hipotesis kajian. Bahagian 3 membincangkan metodologi kajian. Bahagian 4 membincangkan penemuan kajian serta perbincangan dari penemuan tersebut. Manakala bahagian 5 merumuskan kertaskerja ini.

SOROTAN KARYA DAN PEMBENTUKAN HIPOTESIS

PERUNDANGAN PELAPORAN PENDAPATAN KOMPREHENSIF

Pada bulan November 2011, MASB telah menerbitkan MFRS (Malaysian Financial Reporting Standard) 101 'Presentation of Financial Statements' yang melibatkan pelaporan pendapatan komprehensif yang memasukkan komponen pendapatan komprehensif lain (PKL) dalam penyata pendapatan syarikat. MFRS 101 telah berkuatkuasa di Malaysia mulai pelaporan pada atau selepas 1 Januari 2012 (MASB 2015). Sebelum itu, MASB telah menerbitkan FRS 101 yang memerlukan pelaporan perkara yang sama, versi awal, berkuatkuasa di Malaysia mulai pelaporan pada atau selepas 1 Januari 2010 (MASB 2010). Semua penambahbaikan kepada piawai tersebut adalah merujuk perkembangan khusus di tahap International Accounting

Standards Board (IASB) iaitu badan antarabangsa yang menerbitkan piawai perakaunan antarabangsa di mana Malaysia juga menjadi ahli badan tersebut. IASB menerbitkan International Accounting Standard (IAS) 1 'Presentation of Financial Statements' yang mewajibkan pelaporan pendapatan komprehensif mulai tahun 2007.

Pelaporan pendapatan komprehensif memperuntukan maklumat pendapatan komprehensif lain (PKL) dilaporkan di penyata pendapatan yang sekarang ini dikenali sebagai penyata pendapatan komprehensif. Peruntukan ini menggantikan format lama yang membenarkan maklumat PKL dilaporkan di penyata kedudukan kewangan iaitu di bahagian ekuiti pemegang saham. Peruntukan FRS tahun 2010 menetapkan item berikut perlu dilaporkan di penyata pendapatan komprehensif (selepas tolak cukai) sebelum dilaporkan di penyata kedudukan kewangan syarikat iaitu:

1. Laba atau rugi dari penilaian semula hartanah, loji dan peralatan serta aset tidak ketara.
2. Laba atau rugi aktuari dari pengiraan semula pelan manfaat pekerja.
3. Perbezaan daripada terjemahan mata wang bagi operasi asing.
4. Laba atau rugi atas penilaian semula aset kewangan sedia-untuk-dijual.
5. Laba atau rugi bagi penilaian instrumen lindung-nilai.

Sebelum ini, syarikat diberi pilihan untuk melaporkan item di atas samada di laporan penyata pendapatan atau pun terus dilaporkan di penyata kedudukan kewangan tanpa melalui laporan di penyata pendapatan. Walau bagaimanapun, penguatkuasaan pelaporan pendapatan komprehensif ini dipercayai dapat memberi kesan yang lebih baik kepada pelabur kerana pelaporan maklumat kewangan syarikat akan lebih telus, jelas serta dapat membendung aktiviti pengurusan perolehan di kalangan pengurus syarikat (Bamber et al. 2010; Graham, Harvey & Rajgopal 2005; Hunton et al. 2006).

ISU PELAPORAN ITEM PENDAPATAN KOMPREHENSIF LAIN

PELAPORAN PENDAPATAN LEBIH VOLATIL

Bamber et al. (2010) mendapati bahawa pengurus firma yang memperoleh insentif berdasarkan ekuiti dan mempunyai peluang yang besar untuk melakukan aktiviti pengurusan perolehan lebih cenderung untuk melaporkan maklumat pendapatan komprehensif di penyata kedudukan kewangan berbanding di penyata pendapatan. Bamber et al. (2010) menyatakan bahawa pengurus syarikat percaya dengan menyembunyikan pendapatan komprehensif di penyata kedudukan kewangan, laporan penyata pendapatan akan kelihatan lebih stabil ataupun kurang volatil. Sebaliknya, apabila ianya dilaporkan di penyata pendapatan, ia akan mengganggu laporan penyata pendapatan kerana sifat maklumat pendapatan komprehensif yang volatil (Ashwini 2016; Black 2016; Khan & Bradbury 2016). Perkara ini sekaligus akan menyebabkan pelabur akan lebih berhati-

hati membuat penilaian syarikat yang seterusnya akan memberi kesan kepada harga saham (Khan & Bradbury 2016).

Hunton et al. (2006) pula menyatakan bahawa pengurus syarikat percaya dengan mendedahkan maklumat pendapatan komprehensif di penyata pendapatan, pelabur akan lebih mudah menjejaki dan mengenal pasti pendapatan yang belum direalisasikan oleh syarikat. Maka dengan itu, pengurus lebih suka menyembunyikan maklumat tersebut di penyata kedudukan kewangan untuk mengaburi pelabur dan meletakkan syarikat sebagai kurang berisiko di pasaran modal. Ringkasnya, pelaporan pendapatan komprehensif di penyata pendapatan memberi kesan yang lebih baik bagi pihak berkepentingan syarikat kerana ianya memberi gambaran yang lebih telus selain dapat membendung aktiviti pengurusan perolehan syarikat.

PENENTUAN NILAI SAKSAMA OLEH PIHAK PENGURUSAN

Dalam masa yang sama, penilaian item pendapatan komprehensif iaitu perakaunan nilai saksama juga masih di peringkat awal pelaksanaan. Pengukuran nilai saksama ke atas item-item pendapatan komprehensif juga akan terjejas sekiranya tidak ada pasaran aktif bagi aset dan liabiliti yang dinilai. Aset dan liabiliti yang tidak mempunyai pasaran aktif akan dinilai berdasarkan sumber input yang menggunakan hierarki nilai saksama yang mana penentuan harga memerlukan penilaian oleh pihak pengurusan sahaja dan bukan pakar sebenar. Menurut Benston (2008), item yang dinilai menggunakan penilaian nilai saksama selain daripada pakar sebenar berpotensi untuk dimanipulasi oleh pengurus yang oportunistik dan terlalu optimis. Selain itu, ianya sukar untuk disahkan dan pengurus akan mendakwa mereka lebih mahir dan berpengetahuan dalam menentukan nilai aset dan liabiliti bagi industri yang diceburi oleh syarikat mereka, sekiranya penilaian tersebut dipertikaikan oleh juruaudit (Dixon & Frolova 2013). Oleh yang demikian, pengukuran nilai saksama menjadi batu loncatan untuk pengurus syarikat yang oportunistik untuk mendedahkan pendapatan dari laba yang tidak telus kerana belum direalisasikan.

PENDAPATAN KOMPREHENSIF DAN NILAI FIRMA

Banyak kajian telah dibuat bagi melihat kesan pelaporan pendapatan komprehensif terhadap nilai firma. Berdasarkan teori pengisyratan, dijangka maklumat pendapatan komprehensif akan mencerminkan maklumat yang lebih jelas tentang nilai firma kerana ianya melaporkan maklumat nilai saksama aset dan liabiliti firma yang boleh menunjukkan kedudukan sebenar terkini tentang nilai firma. Seterusnya, penguatkuasaan pelaporan pendapatan komprehensif dipercayai akan membantu pihak berkepentingan untuk membuat penilaian yang lebih tepat terhadap prestasi syarikat. Ini dikukuhkan dengan dapatan kajian terdahulu yang membuktikan terdapat hubungan di antara pelaporan pendapatan komprehensif dan nilai firma. Kanagaretnam et al. (2009) membuat perbandingan di antara pendapatan bersih dan pendapatan komprehensif

bagi hubungan pendapatan tersebut dengan nilai firma menggunakan data syarikat Kanada yang tersenarai di USA antara tahun 1998 hingga 2003. Mereka mendapati bahawa pendapatan komprehensif mempunyai hubungan yang lebih kuat berbanding pendapatan bersih dengan nilai firma yang diukur melalui harga saham dan pulangan saham. Seterusnya, Kanagaretnam et al. (2009) mengkaji tiga komponen pendapatan komprehensif iaitu perubahan nilai saksama ke atas sekuriti sedia-untuk-dijual, hasil daripada terjemahan nilai mata wang bagi operasi luar negara dan hasil daripada penilaian instrumen lindung-nilai. Kesemua komponen didapati memberi kesan kepada nilai firma kecuali item pelarasan nilai matawang bagi operasi luar.

Manakala Ringstrom dan Ekstrom (2012) mengkaji hubungan di antara maklumat komponen pendapatan komprehensif dengan nilai pasaran firma dan mendapati komponen pelarasan lindung nilai mempunyai hubungan dengan harga saham. Lebih menarik lagi, dapatan menunjukkan aliran tunai lindung nilai yang menguntungkan berhubung secara positif dan signifikan dengan nilai pasaran firma. Walau bagaimanapun, komponen pendapatan komprehensif yang lain tidak menunjukkan sebarang hubungan dengan nilai pasaran firma. Deol dan Nazari (2013) melibatkan sampel syarikat sebanyak 324 buah yang tersenarai di Toronto, Kanada mendapati pelaporan maklumat pendapatan komprehensif bagi syarikat di Kanada sememangnya memberi manfaat kepada pasaran modal dalam menilai prestasi firma.

Seterusnya, kajian Tsuji (2013) mendapati terdapat hubungan di antara pelaporan pendapatan komprehensif dengan prestasi masa hadapan bagi firma di industri perkakasan elektrik di Negara Jepun. Industri perkakasan elektrik di Jepun adalah terdiri daripada syarikat-syarikat besar yang terkenal di dalam dan juga luar Jepun iaitu Sony Corporation, Panasonic Corporation, Hitachi Ltd, Toshiba Corporation dan Mitsubishi Corporation. Kajian menggunakan data antara tahun 2009 hingga 2011. Dapatan kajian menunjukkan pasaran modal bagi firma yang terlibat secara aktif dengan teknologi memberi reaksi positif terhadap maklumat pelarasan yang dilaporkan sebagai pendapatan komprehensif berbanding maklumat pendapatan bersih. Ini sekaligus mengukuhkan tindakan pelaporan maklumat pendapatan komprehensif yang dikuatkuasakan di Jepun adalah bertepatan dan membantu pelabur membuat penilaian terhadap firma terutama sekali bagi firma-firma di sektor yang melibatkan teknologi.

Walaupun bagaimanapun, ada juga dapatan kajian yang gagal membuktikan keberkesanan maklumat pendapatan komprehensif dalam meningkatkan nilai firma. Kajian awal yang dilakukan oleh Dhaliwal et al. (1999) gagal mendapati hubungan di antara maklumat pendapatan komprehensif dengan pulangan saham. Dhaliwal et al. (1999) menggunakan data syarikat sebelum pelaksanaan pelaporan pendapatan komprehensif SFAS 130 (piawaian awal yang mewajibkan pelaporan pendapatan komprehensif samada di penyata kedudukan kewangan ataupun di penyata pendapatan). Data syarikat disimulasi dan digunakan untuk menguji samada pelaporan 'seolah-

olah' pendapatan komprehensif berhubungan dengan nilai firma atau tidak. Kajian ini mendapati bahawa maklumat pendapatan komprehensif bukanlah satu ukuran yang baik dalam menilai prestasi firma jika dibandingkan dengan pendapatan bersih kecuali bagi firma di sektor kewangan. Selanjutnya, semua komponen pendapatan komprehensif tidak memberi pengaruh terhadap keputusan yang dibuat oleh pelabur di pasaran modal melainkan komponen pelarasan sekuriti sedia-untuk-dijual.

Brimble dan Hodgson (2005) menguji samada maklumat pendapatan komprehensif membantu pelabur dalam membuat penilaian terhadap syarikat di Australia ataupun hanya memberi gangguan terhadap laporan pendapatan bersih. Dapatan kajian menunjukkan bahawa kehadiran maklumat pendapatan komprehensif di penyata pendapatan mengganggu pelaporan pendapatan bersih dan tidak memberi nilai kepada firma. Namun demikian, Brimble dan Hodgson (2005) berpendapat bahawa penguatkuasaan pelaporan pendapatan komprehensif sebenarnya adalah satu langkah yang memberi fokus kepada penilaian ke atas aset dan liabiliti dan bukannya melengkap proses pelaporan pendapatan syarikat.

Barton, Hansen dan Pownall (2010) mengkaji satu set ukuran prestasi secara komprehensif bagi menentukan ukuran yang lebih memberi kesan kepada nilai firma di pasaran modal. Kajian ini melibatkan 20,000 laporan kewangan syarikat daripada 46 buah negara sepanjang tahun 1996 sehingga 2005. Ukuran prestasi yang dinilai melibatkan tujuh petunjuk prestasi iaitu aliran tunai operasi, jumlah jualan, pendapatan sebelum belanja faedah, cukai, susutnilai dan pelunasan (EBITDA), pendapatan operasi, pendapatan sebelum cukai, pendapatan bersih, pendapatan sebelum item luarbiasa dan jumlah pendapatan komprehensif. Barton et al. (2010) mendapati bahawa jumlah pendapatan yang dilaporkan di bahagian tengah penyata pendapatan seperti pendapatan operasi mempunyai hubungan yang kuat dengan pulangan saham. Manakala petunjuk prestasi yang dilaporkan di bahagian hujung penyata pendapatan seperti jualan dan jumlah pendapatan komprehensif mempunyai hubungan yang lemah dengan pulangan saham syarikat. Kajian juga mendapati hubungan jumlah pendapatan komprehensif adalah lebih lemah bagi negara undang-undang common (common law countries).

Dapatan ini selari dengan kajian yang dilakukan oleh Pronobis dan Zulch (2011) yang melihat samada maklumat pendapatan komprehensif berupaya untuk meramal aliran tunai masa hadapan dan menilai kemampuan maklumat tersebut untuk membuat jangkaan terhadap pendapatan bersih dan pendapatan komprehensif di masa hadapan. Kajian ini menggunakan laporan kewangan dari tahun 1998 sehingga 2007 bagi syarikat tersenarai di HDAX Jerman. Dapatan kajian menunjukkan bahawa maklumat pendapatan komprehensif tidak mempunyai kemampuan untuk menjangka aliran tunai masa hadapan mahupun pendapatan bersih dan pendapatan komprehensif. Jumlah sebenar bagi pelarasan item manfaat persaraan juga didapati memberi kesan gangguan terhadap pelaporan pendapatan bersih.

Kajian Kabir dan Laswad (2011) yang menggunakan data syarikat di New Zealand juga gagal membuktikan hubungan di antara pelaporan maklumat pendapatan komprehensif dan nilai firma. Maklumat pendapatan komprehensif dikatakan tidak memenuhi ciri-ciri persisten, kurang membantu untuk membuat jangkaan hadapan dan tidak mempunyai nilai relevan kepada pelabur di pasaran modal. Manakala Lin, Ramond dan Casta (2007) yang menggunakan data syarikat di lima negara benua Eropah juga menunjukkan pendapatan komprehensif tidak memberi nilai relevan terutama sekali pendapatan komprehensif yang didedahkan secara tunggal. Walau bagaimanapun, kajian Lin et al. (2007) mendapati pendapatan komprehensif mempunyai nilai relevan pada jumlah agregat dan terdapat peningkatan kerelevanan nilai berbanding pendapatan bersih.

Dapatan kajian lepas menunjukkan terdapat kemungkinan pendapatan komprehensif boleh membantu membaiki nilai firma terutama selepas pelaksanaan piawai berkaitan di negara tertentu yang melaksanakan piawai masing-masing (misalnya Deol & Nazari 2013 dan Ringstrom & Ekstrom 2012 untuk syarikat Kanada; Tsuji 2013 untuk syarikat Jepun; serta Günther 2015 dan Lin et al. 2007 untuk syarikat di Eropah). Dapatan kajian yang lebih terkini juga menunjukkan hubungan yang positif antara pendapatan komprehensif dan nilai firma (Günther 2015; Lin, Martinez, Wang & Yang 2015; Usman, Noor-Afza & Hasnah 2016). Walau pun terdapat kajian lepas yang kurang menemui hubungan signifikan antara pendapatan komprehensif dengan konsep nilai firma, namun ianya lebih kepada tempoh sebelum pelaksanaan piawai yang berkaitan. Maka berdasarkan teori pengisyaran serta dapatan kajian lepas, kami mencadangkan hipotesis pertama seperti berikut:

H₁: Pelaporan pendapatan komprehensif mempunyai hubungan dengan nilai firma

PERANAN JAWATANKUASA AUDIT DAN KUALITI PELAPORAN KEWANGAN

Dalam kedudukan pelaporan pendapatan komprehensif yang agak baru di Malaysia, agak volatil dan tidak stabil maklumatnya (Ashwini 2016; Black 2016), maka perlu dikenalpasti samada jawatankuasa audit (JA) boleh membantu untuk mengurangkan persepsi pelabur tentang ketidakstabilan tersebut di atas kapasiti peranan JA yang sepatutnya memastikan perkara tersebut. Berdasarkan teori agensi, dijangka kewujudan JA yang berkesan sebagai sebahagian struktur tadbir urus kepada firma sepatutnya dapat memastikan bahawa segala maklumat yang dilaporkan adalah maklumat yang boleh dipercayai. Dengan itu dapatan kajian lepas tentang hubungan JA dengan kebergunaan maklumat perakaunan boleh membantu menguatkan perdebatan tentang perlunya JA mempunyai ciri yang sesuai untuk meyakinkan pihak berkepentingan tentang kebolehpercayaan pelaporan pendapatan komprehensif.

Kewujudan jawatankuasa audit dalam organisasi di Malaysia sudah berlangsung semenjak tahun 1994 (Rashidah 2006), namun keberkesanan jawatankuasa ini dipertikaikan apabila banyak syarikat mengalami kemerosotan semasa krisis kewangan tahun 1997-1998. Antara sebab utama kelemahan JA adalah tugas dan tanggungjawab yang tidak jelas sehingga peranan mereka ada kalanya dikawal oleh pihak pengurusan (Rashidah 2006). Sehubungan dengan itu peranan dan tanggungjawab JA telah diperhalusi dan dikemaskini selaras dengan kehendak pasaran dan telah menjadi sebahagian agenda penting dalam Malaysian Code on Corporate Governance (MCCG) pertama pada tahun 2001 (SSM 2012).

Penguatkuasaan tersebut menjadi satu keperluan ke atas firma terutama selepas beberapa krisis kewangan yang berlaku, antaranya pada tempoh 1997-1998 khususnya di Asia Tenggara dan kemudian pada tahun 2008-2009 yang turut memberi kesan kepada Asia Tenggara. Perkara ini dipercayai boleh membantu pelabur untuk lebih yakin dengan maklumat perakaunan yang diberikan dan seterusnya menjadikan pasaran modal kembali aktif (Woitke & Yeh 2013). Kajian terdahulu mendapati JA yang berkesan mampu mempengaruhi kualiti maklumat yang disediakan oleh firma kerana ia merupakan satu mekanisme tadbir urus yang penting dalam mengimbangi kehendak pengurus dan pemilik. Ini bersesuaian dengan pandangan bahawa JA yang berkesan boleh mengurangkan kos agensi syarikat. Kajian lepas mencadangkan antara faktor yang mempengaruhi keberkesanan JA adalah ciri kebebasan ahli, tahap pengetahuan kewangan ahli, saiz JA dan juga kekerapan pertemuan di kalangan ahli JA.

Kajian Hashanah, Takiah dan Mohd-Mohid (2008) yang menyelidik hubungan kecekapan JA dengan kualiti pelaporan kewangan melihat keberkesanan JA berdasarkan ciri tahap pengetahuan kewangan, kepelbagaian ahli, kebebasan ahli dan keaktifan ahli JA. Data melibatkan syarikat tersenarai di Bursa Malaysia yang terdiri daripada 54 buah syarikat yang mempunyai kualiti pelaporan yang baik dan juga 54 lagi mempunyai kualiti pelaporan sebaliknya. Dapatan kajian menunjukkan hanya kepelbagaian ahli dalam JA sahaja yang memberi kesan signifikan kepada kualiti pelaporan kewangan syarikat di Malaysia.

Lary dan Taylor (2012) pula melihat hubungan di antara ciri tadbir urus JA (iaitu kebebasan, kompetensi dan ketekunan JA) dan peranannya sebagai jawatankuasa yang berkesan dalam menangani masalah integriti pelaporan kewangan. Sampel terdiri daripada 180 syarikat tersenarai di Australia pada tahun 2004 hingga 2009. Kajian membuktikan bahawa JA yang mempunyai tahap kebebasan dan kompetensi yang tinggi berhubung secara positif dengan tahap integriti pelaporan kewangan syarikat. Manakala ketekunan ahli JA tidak mempengaruhi integriti laporan kewangan.

Abbott, Parker dan Peters (2004) mengkaji hubungan di antara ciri JA dengan aktiviti salah lapor penyata kewangan. Aktiviti salah lapor kewangan dilihat melalui

dua dimensi iaitu penipuan terhadap penyata kewangan dan penyataan semula penyata kewangan. Sampel kajian adalah 41 firma yang terlibat dengan penipuan penyata kewangan dan 88 buah firma yang terlibat dengan penyataan semula penyata kewangan di USA antara tahun 1991 hingga 1999. Dapatan kajian membuktikan bahawa ketiga-tiga ciri yang dikaji berhubung secara negatif dengan aktiviti penyataan semula penyata kewangan. Manakala hanya dua ciri sahaja iaitu tahap pengetahuan dalam bidang kewangan dan kebebasan ahli JA berhubung secara negatif dengan aktiviti penipuan penyata kewangan. Ini menunjukkan kekerapan mesyuarat tidak memberi kesan kepada aktiviti penipuan terhadap penyata kewangan syarikat. Walau bagaimanapun, hasil kajian secara umum menunjukkan kehadiran ahli lembaga pengarah bebas, tahap pengetahuan kewangan dan ketekunan ahli lembaga mempengaruhi aktiviti salah lapor penyata kewangan syarikat.

Lin, Li dan Yang (2006) melihat pengaruh JA dalam mengawal aktiviti penyataan semula sebagai proksi bagi pengurusan perolehan. Kajian ini mengkaji ciri seperti saiz jawatankuasa, kebebasan pengarah, tahap ilmu pengetahuan dalam bidang kewangan, serta aktiviti pemilihan saham ahli JA. Sampel kajian meliputi 106 buah syarikat di USA bagi tahun 2000 yang terlibat dengan aktiviti penyataan semula dan juga 106 buah syarikat yang tidak terlibat dengan aktiviti tersebut. Dapatan kajian membuktikan hanya saiz jawatankuasa yang besar sahaja dapat mengawal aktiviti penyataan semula, manakala ciri lain tidak mempunyai hubungan yang signifikan dengan aktiviti tersebut.

Selain itu, kecekapan JA didapati bukan saja mempengaruhi kualiti perolehan bagi syarikat-syarikat besar, malahan ia memberi impak yang positif kepada firma yang sederhana dan kecil. Perkara ini dibuktikan oleh Kang, Kilgore dan Wright (2011) yang melibatkan 288 buah syarikat di Australia yang mana tujuan utama kajian adalah untuk melihat samada peraturan yang dikenakan oleh Australian Stock Exchange terhadap penubuhan JA bagi syarikat tersenarai mampu memberi kesan sekiranya peraturan tersebut diamalkan oleh syarikat bersaiz kecil dan sederhana.

Namun, Sherliza dan Nurul-Nazlia (2012) mendapati tiada hubungan di antara ciri JA dengan kualiti pelaporan kecuali ciri kebebasan ahli JA. Sherliza dan Nurul-Nazlia (2012) melihat keberkesanan JA selepas pelaksanaan Pelan Transformasi syarikat berkaitan kerajaan (Government Linked Companies - GLC) dalam meningkatkan kualiti pelaporan kewangan. Kajian ini melibatkan 33 buah syarikat GLC bagi tempoh 2003 sehingga 2009. Dapatan kajian gagal membuktikan hubungan di antara saiz ahli lembaga JA, kemahiran ahli lembaga JA dan kekerapan mesyuarat JA dengan kualiti pelaporan.

Dalam masa yang sama, kualiti maklumat kewangan juga boleh berkurangan sekiranya maklumat tidak dilaporkan menepati tempoh yang diperuntukan. Ini kerana, maklumat tersebut akan lambat diperolehi oleh pihak berkepentingan dan seterusnya meningkatkan

tahap ketidaksamarataan maklumat di antara syarikat dan pihak berkepentingan sekaligus menyebabkan penilaian terhadap syarikat akan terganggu. Kajian Mohamad-Naimi, Rohami dan Wan-Nordin (2010) membuktikan bahawa ahli JA yang aktif dan bersaiz besar membantu syarikat untuk melaporkan maklumat kewangan mengikut tempoh yang diperuntukan. Namun demikian, ciri kebebasan ahli mahupun ciri kepakaran kewangan ahli didapati tidak mempengaruhi masalah lambat lapor. Kajian ini melibatkan laporan kewangan bagi 628 firma di Malaysia bagi tahun 2002.

Dapatan Siti-Rochmah dan Nazli-Anum (2012) pula menunjukkan bahawa JA yang berkesan mampu mengatasi masalah kelewatan laporan kewangan di Indonesia. Keberkesanan JA diukur dengan menggunakan indeks yang dibina berdasarkan kerangka DeZoort, Hermanson, Archambeault dan Reed (2002) yang meliputi dimensi komposisi, kuasa yang diberikan, sumber daya dan juga ketekunan ahli JA. Kajian Siti-Rochmah dan Nazli-Anum ini melibatkan laporan kewangan daripada 211 syarikat bukan kewangan yang tersenarai di Indonesia.

Terdapat juga kajian yang melihat hubungan secara langsung di antara ciri JA dengan nilai firma. Woidtke dan Yeh (2013) membuat analisis ke atas 450 syarikat yang tersenarai di Hong Kong, Singapura dan Malaysia. Kajian mereka mendapati hubungan di antara pemilikan syarikat yang tertumpu dan maklumat perolehan yang informatif akan lebih menonjol sekiranya JA terdiri daripada ahli lembaga yang bebas dan mempunyai pengetahuan dalam bidang kewangan atau perakaunan. Kajian Woidtke dan Yeh (2013) menunjukkan bahawa kebebasan dan tahap pengetahuan ahli jawatankuasa dapat mengukuhkan keyakinan pelabur terhadap maklumat perakaunan yang dilaporkan, khususnya bagi syarikat yang mempunyai pemilikan tertumpu yang tinggi seperti yang terdapat di negara-negara Asia.

Berdasarkan dapatan kajian lepas, didapati tidak semua ciri JA menunjukkan hubungan yang positif kepada kebergunaan maklumat perakaunan. Kajian lebih terkini pula menunjukkan bahawa keahlian ahli JA bersekali dengan keahlian dalam jawatankuasa penamaan lembaga pengarah boleh memberi kesan negatif kepada prestasi firma (Kallamu & Nur-Ashikin 2015). Kemungkinan kajian perlu dibuat melihat ciri JA secara menyeluruh berbanding secara berasingan untuk mendapatkan bukti yang lebih kukuh tentang kelebihan kewujudan JA. Misalnya kajian Siti-Rochmah dan Nazli-Anum (2012) yang menggunakan indeks keberkesanan JA secara kolektif mendapati JA berkesan dalam menyediakan laporan kewangan mengikut jadual perundangan. Begitu juga kajian Lary dan Taylor (2012) yang mengukur ciri JA dengan menggunakan banyak ukuran bagi setiap ciri juga mendapati hubungan positif antara ciri JA dengan integriti laporan kewangan. Dengan itu, kajian kami juga melihat peranan JA yang diukur menggunakan indeks ciri JA dalam hubungan antara pelaporan pendapatan komprehensif dengan nilai firma.

PELAPORAN PENDAPATAN KOMPREHENSIF, PERANAN TADBIR URUS KORPORAT DAN NILAI FIRMA

Kajian lepas yang mengkaji kepentingan pelaporan pendapatan komprehensif terhadap nilai firma kurang melihat peranan tadbir urus korporat sebagai faktor pemoderat, apatah lagi peranan jawatankuasa audit (JA). Farber (2005) mendapati firma yang berusaha memperbaiki kedudukan mereka dari segi tuduhan salahlaku dalam pelaporan kewangan oleh pihak berwajib akan mempunyai kualiti JA yang lebih baik, khususnya dari segi pertambahan jumlah mesyuarat JA serta akan mempunyai prestasi yang lebih baik berbanding firma yang tiada dikenakan tuduhan salahlaku.

Lee dan Park (2013) melihat kesan pendapatan komprehensif lain (PKL) dengan mengambil kira kualiti juruaudit luar sebagai satu mekanisme tadbir urus syarikat. Dapatan kajian menunjukkan keyakinan terhadap maklumat PKL adalah lebih tinggi berdasarkan tahap jaminan kualiti yang diperuntukkan ke atas maklumat tersebut. Syarikat yang diaudit oleh firma audit Big 4 dilihat lebih meyakinkan berbanding syarikat yang diaudit oleh bukan Big 4. Kajian juga mendapati adanya perbezaan terhadap pengukuran nilai saksama bagi komponen yang sangat subjektif sifatnya di kalangan firma yang diaudit oleh Big 4 berbanding bukan Big 4. Komponen pelarasan bagi pelaburan sedia-untuk-dijual dikategorikan sebagai kurang subjektif dalam penentuan nilai saksama berbanding pelarasan bagi liabiliti persaraan dan terjemahan matawang bagi perniagaan asing.

Bhat (2008) melihat pengaruh tadbir urus korporat pada skop yang lebih luas dalam hubungan di antara pelaporan pendapatan komprehensif dan nilai firma. Kajian tersebut mendapati mekanisme tadbir urus korporat berperanan secara tidak langsung dalam hubungan di antara pendapatan komprehensif dan pulangan saham syarikat kewangan di USA. Skop tadbir urus yang dikaji adalah berdasarkan Kualiti Tadbir Urus Korporat (Corporate Governance Quality - CGQ) yang dihasilkan oleh Institutional Shareholder Service (ISS Inc.). Indeks CGQ ini meliputi perkara-perkara seperti (1) struktur dan komposisi lembaga pengarah, (2) isu berkaitan audit, (3) peruntukan piagam dan undang-undang, (4) perundangan berkaitan pertumbuhan syarikat, (5) pampasan eksekutif dan pengarah, (6) faktor-faktor kualitatif, (7) pemilikan saham, dan (8) tahap pendidikan ahli lembaga pengarah. Dapatan kajian Bhat (2008) membuktikan bahawa tadbir urus korporat mampu mempengaruhi hubungan di antara pelaporan pendapatan komprehensif dan penilaian pelabur terhadap firma.

Setakat ini, kurang jelas kajian yang melihat peranan jawatankuasa audit (JA) dalam mempengaruhi hubungan di antara pelaporan maklumat pendapatan komprehensif dan nilai firma. Namun demikian, kajian lepas membuktikan bahawa JA mampu berperanan dalam proses menyediakan laporan kewangan yang berkualiti. Menurut Bushman dan Smith (2003) pelaporan maklumat kewangan yang berkualiti berupaya membantu pihak berkepentingan untuk membuat keputusan. Sekiranya maklumat yang dilaporkan

tidak relevan, kurang dipercayai dan sukar untuk diperolehi, maka pihak berkepentingan seperti pelabur sukar untuk menilai prestasi syarikat yang seterusnya akan memberi kesan terhadap jumlah kos modal yang perlu ditanggung. Secara umumnya, Francis, Khurana dan Pereira (2003) yang mengkaji kedudukan 31 negara mendapati kewujudan tadbir urus yang baik, termasuk penguatkuasaan audit yang baik, bersama kewujudan undang-undang perlindungan pelabur yang baik akan menjadikan pelaporan maklumat kewangan syarikat menjadi lebih telus. Maka dijangkakan maklumat kewangan yang lebih telus ini akan membantu meningkatkan nilai firma (Bushman & Smith 2003; Damodaran 2006).

Berdasarkan teori agensi serta dapatan kajian lepas, terdapat bukti hubungan antara tadbir urus korporat yang baik dengan kualiti pelaporan kewangan dan seterusnya peranan tadbir urus korporat yang baik boleh mengukuhkan hubungan antara pelaporan pendapatan komprehensif dengan nilai firma. Juga terdapat bukti bahawa jawatankuasa audit (JA) yang berkesan boleh meningkatkan kualiti pelaporan kewangan secara umum dan pelaporan pendapatan komprehensif secara khusus. Maka dijangkakan kewujudan JA yang berkesan boleh membantu menguatkan hubungan antara pelaporan pendapatan komprehensif dan nilai firma. Maka cadangan hipotesis kedua kami adalah seperti berikut:

H₂: Keberkesanan jawatankuasa audit menguatkan hubungan di antara pelaporan pendapatan komprehensif dan nilai firma

METODOLOGI

Kajian ini melibatkan firma tersenarai di Pasaran Utama Bursa Malaysia bagi tahun kewangan 2011 hingga 2013. Terdapat 2,443 pemerhatian tahun-firma sepanjang tempoh tiga tahun tersebut. Setelah ditolak bilangan syarikat sektor kewangan iaitu sebanyak 107 kerana sektor ini biasanya mempunyai keperluan perundangan pelaporan yang lebih spesifik dan khusus berbanding sektor bukan kewangan (Akhtaruddin, Hossain, Hossain & Yao 2009), maka populasi syarikat bukan kewangan adalah sebanyak 2,336 tahun-firma. Daripada jumlah tersebut, lebih kurang 50% telah dijadikan sampel iaitu sebanyak 1,167 tahun-firma. Setelah ditolak 31 pemerhatian yang tidak mempunyai maklumat lengkap, maka sampel akhir adalah terdiri

daripada 1,136 bilangan tahun-firma yang dianalisis. Jadual 1 menunjukkan kaedah pemilihan sampel kajian. Data dikutip daripada laporan tahunan firma dan juga pangkalan data Datastream.

Kajian ini mengukur nilai firma berdasarkan Tobin's Q. Nisbah Tobin's Q dikira menggunakan nilai pasaran berbanding nilai buku firma (Chen, Firth & Xu 2009; Fathyah, Romlah, Mohamat-Sabri & Zaleha 2012). Pelaporan pendapatan komprehensif diukur berdasarkan jumlah pendapatan komprehensif lain (PKL) bahagi jumlah aset firma. Jumlah PKL merujuk kepada jumlah pendapatan yang belum direalis iaitu laba atau rugi daripada penilaian semula aset, penilaian pelan manfaat pekerja, terjemahan mata wang bagi operasi luar negara, penilaian semula aset kewangan sedia-untuk-dijual dan penilaian instrumen lindung-nilai.

Hubungan di antara pelaporan pendapatan komprehensif dan nilai firma sepertimana yang dinyatakan dalam hipotesis 1 diuji melalui persamaan Model 1 yang biasa digunakan dalam kajian lepas (Cheung et al. 2014; Lee & Park 2013) seperti berikut:

Model 1

$$Q_{it} = \beta_0 + \beta_1 PKL_{it} + \beta_2 SAIZ_{it} + \beta_3 UNTUNG_{it} + \beta_4 PRO_{it} + \beta_5 UMPIL_{it} + \beta_6 CAIR_{it} + \epsilon_{it}$$

Manakala, untuk menguji pengaruh jawatankuasa audit yang berkesan sebagai pemboleh ubah penyederhana dalam hipotesis 2, pemboleh ubah JA dan PKL*JA dimasukkan di dalam persamaan Model 1 untuk menjadi Model 2 seperti berikut:

Model 2

$$Q_{it} = \beta_0 + \beta_1 PKL_{it} + \beta_2 JA_{it} + \beta_3 PKL*JA_{it} + \beta_4 SAIZ_{it} + \beta_5 UNTUNG_{it} + \beta_6 PRO_{it} + \beta_7 UMPIL_{it} + \beta_8 CAIR_{it} + \epsilon_{it}$$

Pengukuran setiap pemboleh ubah bersandar, bebas, penyederhana dan kawalan adalah sepertimana dinyatakan dalam Jadual 2.

Di dalam Model 2, jawatankuasa audit (JA) yang berkesan diukur dengan menggunakan indeks yang telah dibina oleh Siti-Rochmah dan Nazli-Anum (2012). Kajian mereka menguji keberkesanan JA dan pengaruhnya ke atas tempoh masa yang diambil untuk menghasilkan

JADUAL 1. Pemilihan sampel

Bilangan syarikat tersenarai di Pasaran Utama Bursa Malaysia tahun 2011 hingga 2013	2,443
(-) Bilangan syarikat dalam Sektor Kewangan	(107)
Bilangan populasi syarikat bukan kewangan (SBK)	2,336
Sampel (lebih kurang 50% daripada jumlah populasi SBK)	1,167
(-) SBK yang tidak mempunyai maklumat lengkap	(31)
Bilangan SBK untuk sampel akhir	1,136

JADUAL 2. Pengukuran pemboleh ubah

Pemboleh Ubah	Pengukuran	Proksi
Pemboleh ubah bersandar		
Q_t	Tobin's Q = harga saham darab unit saham biasa dalam terbitan campur nilai saham keutamaan campur liabiliti bahagi jumlah aset, bagi firma i pada tahun t (Chen, Tan, Cheng & Gong 2013; Fathyah et al. 2012)	Nilai firma
Pemboleh ubah tidak bersandar		
PKL_t	Jumlah pendapatan komprehensif lain (PKL) kepada jumlah aset, bagi firma i pada tahun t (Lee & Park 2013)	Pelaporan pendapatan komprehensif
JA_t	Indeks keberkesanan JA bagi firma i pada tahun t (Siti-Rochmah & Nazli-Anum 2012)	Keberkesanan jawatankuasa audit
$PKL*JA_t$	Interaksi di antara PKL_t dan JA_t	Pembolehubah Penyelerhana
Pemboleh ubah kawalan		
$SAIZ_t$	Log jumlah aset bagi firma i pada tahun t (Al-Akra & Ali 2012)	Saiz syarikat
$UNTUNG_t$	Nisbah jumlah untung bahagi jumlah aset bagi firma i pada tahun t (Al-Akra & Ali 2012)	Tahap keberuntungan
PRO_t	Nisbah jumlah perbelanjaan modal berbanding jumlah aset bagi firma i pada tahun t (Hamizah, Naughton & Posso 2013; Setia-Atmaja 2009)	Tahap produktiviti
$UMPIL_t$	Nisbah jumlah liabiliti berbanding jumlah aset bagi firma i pada tahun t (Baek, Kang & Park 2004)	Tahap keumpulan
$CAIR_t$	Nisbah jumlah tunai dan setara tunai berbanding jumlah aset bagi firma i pada tahun t (Cheung et al. 2014; Hamizah et al. 2013)	Tahap kecairan

laporan audit bagi syarikat di Indonesia berdasarkan Indeks Keberkesanan Jawatankuasa Audit yang dibina berdasarkan kerangka DeZoort et al. (2002). Berdasarkan kerangka DeZoort, ciri-ciri JA merangkumi empat aspek iaitu *komposisi*, *bidang kuasa*, *sumber daya* dan *ketekunan*.

Menurut DeZoort et al. (2002), *komposisi* JA merujuk kepada kelayakan individu untuk menjadi ahli JA seperti faktor kebebasan, kebolehan, latar belakang pendidikan dan pengalaman. Kriteria ini bertujuan untuk membolehkan ahli JA membuat keputusan dan tindakan yang mengambil kira kepentingan pemegang saham. Selari dengan Siti-Rochmah dan Nazli-Anum (2012), kami juga menggunakan dua pengukuran sebagai proksi *komposisi* iaitu 'kebebasan' dan 'kepakaran'. Seterusnya *bidang kuasa* pula merujuk kepada tanggungjawab yang dijalankan oleh JA. Ini kerana setiap ahli JA akan diberi kuasa tertentu bagi memastikan tanggungjawab yang diberi dapat dilaksanakan (Siti-Rochmah & Nazli-Anum 2012). Dua proksi yang diguna untuk mengukur aspek ini adalah 'piagam jawatankuasa' dan juga 'tanggungjawab dan tugas' berkaitan JA.

Aspek ketiga adalah *sumber daya*. DeZoort et al. (2002) menyatakan bahawa untuk memastikan jawatankuasa dapat bertindak secara efektif, pengagihan sumber daya adalah amat perlu. Oleh yang demikian JA akan lebih berkesan sekiranya mempunyai ahli yang mencukupi. Berdasarkan MCCG (Pindaan 2007), JA perlu mempunyai sekurang-kurangnya tiga orang ahli. Oleh yang

demikian, dalam kajian ini 'saiz JA' akan menjadi proksi kepada aspek *sumber daya*. Akhir sekali adalah aspek *ketekunan* yang merujuk kepada kesediaan ahli JA untuk bekerjasama antara satu sama lain. Menurut Siti-Rochmah dan Nazli-Anum (2012) ahli JA perlu aktif selari dengan tanggungjawab mereka dalam memastikan kesediaan untuk menjawab soalan yang akan diutarakan oleh pihak seperti pengurusan syarikat, juruaudit dalam, firma audit luar dan lain-lain pihak berkepentingan. Proksi yang digunakan untuk mengukur tahap *ketekunan* JA di dalam kajian ini adalah 'kekerapan mesyuarat' ahli JA yang diadakan dalam tempoh setahun dan juga 'pendedahan maklumat secara sukarela' berkenaan JA.

Indeks Keberkesanan Jawatankuasa Audit (Siti-Rochmah & Nazli-Anum 2012) yang merujuk kajian lepas diguna untuk menguji keberkesanan JA dan diubahsuai bersesuaian dengan peruntukan MCCG (Pindaan 2007) bagi membolehkan indeks digunakan untuk menilai keberkesanan JA bagi syarikat di Malaysia. Manakala skor untuk beberapa proksi iaitu kepakaran, saiz dan kekerapan mesyuarat diubah selari dengan pindaan MCCG pada tahun 2007 dan Garis Panduan Bursa Malaysia (2009, 2013) berkaitan tanggungjawab JA. Bagi proksi kebebasan, skor 1 akan diberikan sekiranya lebih separuh daripada ahlinya adalah bebas dan skor 0 sekiranya sebaliknya. Manakala kewujudan piagam JA dan pendedahan sukarela berkaitan JA merupakan pendedahan yang bukan mandatori. Oleh itu skor 1 akan diberikan sekiranya wujud proksi tersebut dan skor 0 sekiranya tiada.

Manakala proksi kepakaran, tanggungjawab, saiz dan kekerapan mesyuarat pula diukur berdasarkan tiga skor. Bagi proksi kepakaran, saiz dan kekerapan mesyuarat, skor 1 diberikan sekiranya syarikat memenuhi syarat minimum yang digariskan oleh MCCG (Pindaan 2007) dan Garis Panduan Bursa Malaysia (2009, 2013). Manakala skor 2 sekiranya melebihi syarat minimum dan skor 0 apabila tidak memenuhi syarat minimum. MCCG (Pindaan 2007) mewajibkan sekurang-kurangnya seorang ahli JA mempunyai pengetahuan kewangan atau perakaunan dan merupakan ahli mana-mana badan profesional perakaunan yang diiktiraf di Malaysia. Manakala penubuhan jawatankuasa audit pula diwajibkan mempunyai ahli sekurang-kurangnya 3 orang ahli lembaga untuk membolehkannya dibentuk. Bagi proksi kekerapan mesyuarat, MCCG (Pindaan 2007) menggariskan agar ahli lembaga kerap bermesyuarat untuk menjamin komunikasi yang efektif di kalangan mereka. Seterusnya Garis Panduan Bursa Malaysia (2009, 2013) mewajibkan agar JA bermesyuarat sekurang-kurangnya empat kali atau pun setiap suku tahun.

Bagi proksi tanggungjawab dan tugas-tugas pula, juga diukur berdasarkan tiga skor. Sekiranya firma menyatakan tanggungjawab dan tugas-tugas JA secara ringkas, maka skor 1 akan diberikan. Penyataan yang ringkas merujuk kepada penyataan yang menerangkan tugas-tugas tertentu JA tanpa adanya penerangan lanjut. Manakala skor 2 diberikan sekiranya penyataan tersebut diterangkan lebih lanjut, iaitu tanggungjawab jawatankuasa

tidak setakat diterangkan namun maklumat berkenaan bagaimana mereka melaksanakan tanggungjawab tersebut juga dilaporkan. Sekiranya tiada penyataan berkenaan tanggungjawab dan tugas-tugas jawatankuasa dilaporkan, maka skor 0 akan diberikan. Oleh yang demikian, secara ringkas nilai skor maksimum yang akan diperolehi bagi setiap syarikat yang mempunyai JA yang berkesan adalah 17. Indeks Keberkesanan ini diringkaskan sepertimana yang tertera di Jadual 3. Tahap keberkesanan Indeks diukur berdasarkan peratus iaitu bagi syarikat yang mendapat skor penuh 17 akan mendapat 100% atau 1.

DAPATAN KAJIAN DAN PERBINCANGAN

Jadual 4 mempamerkan maklumat deskriptif pembolehubah yang dikaji. Secara umumnya berdasarkan kepencongan dan kurtosis yang berada dalam lingkungan ± 3.00 (Gujarati & Porter 2009), semua data bertaburan secara normal kecuali pembolehubah pendapatan komprehensif lain (PKL). Namun dengan pemerhatian sebanyak 1,136 tahun-firma maka isu ketidaknormalan data tidak menjadi masalah kerana diandaikan set data adalah agak besar (Gujarati & Porter 2009), Skor purata nilai firma yang diukur menggunakan nisbah Tobin's Q (Q) adalah 3.905 dengan nilai tertinggi 15.656 dan minimum 1.136. Ini bermaksud secara purata semua syarikat dalam sampel kajian mempunyai nilai pasaran yang melebihi nilai buku syarikat. Manakala purata bagi keberkesanan jawatankuasa audit (JA) pula adalah 0.754 dimana tahap tertinggi adalah

JADUAL 3. Komponen indeks keberkesanan jawatankuasa audit

Dimensi	Kod	Proksi	Skor
Komposisi	JA_bebas	Kebebasan Jawatankuasa audit <i>Peratus pengarah bebas melebihi peratus pengarah bukan bebas</i>	1;0
	JA_Pkr	Kepakaran Jawatankuasa audit <i>Sekurang-kurangnya seorang pengarah di dalam jawatankuasa mempunyai kelayakan perakaunan atau yang setara seperti yang digariskan oleh Bursa Malaysia (2013), (diberi skor 2 jika lebih dari seorang)</i>	2;1;0
Kuasa	JA_piagam	Piagam jawatankuasa audit <i>Sebarang penyataan yang berkaitan dengan piagam jawatankuasa</i>	1;0
	JA_tugas	Tanggungjawab dan tugas jawatankuasa	
		<i>Mengkaji maklumat kewangan syarikat</i>	2;1;0
		<i>Mengkaji aktiviti audit luar</i>	2;1;0
<i>Mengkaji keberkesanan sistem kawalan dalaman syarikat</i>		2;1;0	
		<i>Mengkaji pematuhan terhadap polisi dan peraturan berkaitan syarikat (diberi skor 2 jika ada penjelasan)</i>	2;1;0
Sumber Daya	JA_saiz	Saiz jawatankuasa <i>Mempunyai sekurang-kurangnya tiga ahli jawatankuasa (diberi skor 2 jika lebih dari tiga ahli)</i>	2;1;0
Ketekunan	JA_mesy	Mesyuarat jawatankuasa <i>Sekurang-kurangnya empat kali bermesyuarat (diberi skor 2 jika lebih dari empat kali)</i>	2;1;0
	JA_dedah	Pendedahan maklumat sukarela Jawatankuasa <i>Laporan pendedahan maklumat sukarela daripada jawatankuasa audit</i>	1;0
		Skor maksimum	17

JADUAL 4. Statistik deskriptif (N=1,136)

	Purata	Median	Sisihan piawai	Minimum	Maksimum	Kepencongan	Kurtosis
Q	3.905	2.285	3.863	1.136	15.656	1.960	2.890
JA	0.754	0.750	0.095	0.480	1.000	0.565	-0.066
PKL	0.003	0.000	0.011	-0.012	0.037	2.030	4.224
SAIZ	19.801	19.633	1.554	13.495	25.206	0.596	0.977
UNTUNG	0.050	0.049	0.084	-0.136	0.214	-0.219	-0.065
PRO	0.040	0.022	0.044	0.0004	0.158	1.381	0.947
UMPIL	0.385	0.375	0.213	0.057	0.975	0.582	0.001
CAIR	0.114	0.077	0.108	0.002	0.403	1.229	0.677

Nota: Q-Nisbah Nilai Pasaran Saham campur Liabiliti bahagi Jumlah Aset; JA-Indeks Jawatankuasa Audit; PKL-Jumlah pendapatan komprehensif lain bahagi jumlah aset; SAIZ-Log jumlah aset; UNTUNG-Jumlah untung bahagi jumlah aset; PRO-Jumlah belanja modal bahagi jumlah aset; UMPIL-Jumlah liabiliti bahagi jumlah aset; CAIR-Jumlah tunai dan setara tunai bahagi jumlah aset.

1.000 dan terendah adalah 0.480. Dapatan ini menunjukkan bahawa secara purata tahap keberkesanan jawatankuasa audit adalah 75% iaitu lebih kurang skor 13 daripada nilai maksimum (skor 17) indeks keberkesanan jawatankuasa audit yang dicadangkan.

Jadual 4 juga menunjukkan nilai purata bagi pelaporan pendapatan komprehensif lain (PKL) adalah 0.003, dimana nilai maksimum adalah 0.037 dan nilai minimum adalah -0.012. Dapatan ini menunjukkan bahawa secara purata firma di Malaysia menjana 0.3% pendapatan komprehensif lain (PKL) daripada jumlah keseluruhan aset firma dan kebanyakan firma mencatat PKL yang positif. Ini bermaksud secara purata firma di Malaysia memperoleh laba bagi keseluruhan jumlah PKL yang dilaporkan. Jadual 4 juga menunjukkan purata bagi saiz firma (SAIZ) iaitu log jumlah aset adalah 19.801 dengan nilai tertinggi 25.206 dan terendah 13.495. Manakala tahap pelaburan (PRO), keumpulan (UMPIL) dan kecairan (CAIR) firma masing-masing mencatatkan nilai purata 0.040, 0.385 dan 0.114. Tahap keumpulan (UMPIL) sebanyak 38.5% menunjukkan jumlah liabiliti firma tersenarai di Malaysia adalah agak tinggi berbanding jumlah keseluruhan aset yang ada.

Hasil ujian korelasi Pearson di Jadual 5 menunjukkan pembolehubah Q mempunyai hubungan korelasi yang positif dengan semua pembolehubah tidak bersandar kecuali pembolehubah SAIZ dan UMPIL. Namun dapatan awal menunjukkan ada kemungkinan tidak terdapat

hubungan positif yang signifikan di antara pembolehubah Q dengan PKL dan PKL*JA seperti yang diharapkan untuk hipotesis 1 dan 2. Walau pun begitu, analisis regresi berganda menunjukkan dapatan sebaliknya iaitu terdapat hubungan yang positif dan signifikan sepertimana yang ditunjukkan dalam Jadual 6.

Dari aspek multikolineariti, dapatan di Jadual 5 menunjukkan nilai korelasi Pearson antara pembolehubah adalah di antara julat -0.574 dan 0.334. Ini menunjukkan tidak wujud masalah multikolineariti di dalam model regresi yang dianalisis kerana nilai korelasi tidak melebihi nilai absolut 0.800 (Tabachnick & Fidell 2013). Begitu juga dapatan dari analisis Toleran dan VIF dalam Jadual 6 menunjukkan tiada masalah multikolineariti antara pembolehubah tidak bersandar kerana nilai Toleran dan VIF untuk semua pembolehubah memenuhi syarat iaitu bagi Toleran adalah lebih dari 0.10 dan VIF adalah kurang dari 10 (Tabachnick & Fidell 2013).

Walaupun dalam Jadual 5 menunjukkan tiada korelasi signifikan antara JA atau PKL*JA dengan Q, namun Jadual 6 menunjukkan keputusan ujian regresi berganda di mana hipotesis 1 adalah disokong. Berdasarkan keputusan regresi Model 1, pelaporan pendapatan komprehensif lain (PKL) mempunyai hubungan positif yang signifikan tetapi lemah dengan Q di mana nilai koefisien regresi adalah 15.494 ($t=1.779$) pada tahap $p<0.10$. Dapatan menjadi bertambah baik dalam Model 2 di mana hubungan positif

JADUAL 5. Keputusan ujian korelasi Pearson (N=1,136)

	Q	PKL	JA	PKL*JA	SAIZ	UNTUNG	PRO	UMPIL
PKL	0.039							
JA	0.048	-0.028						
PKL*JA	0.025	-0.096***	0.002					
SAIZ	-0.055*	0.041	0.229***	-0.026				
UNTUNG	0.293***	-0.075**	0.070**	0.012	0.187***			
PRO	0.057*	-0.064**	0.015	-0.019	0.056*	0.204***		
UMPIL	-0.574***	-0.040	0.031	0.019	0.093***	-0.306***	0.046	
CAIR	0.334***	-0.100***	0.073**	-0.024	-0.023	0.317***	0.042	-0.280***

***signifikan pada aras 0.01, **signifikan pada aras 0.05, *signifikan pada aras 0.10.

Nota: Q-Nisbah Nilai Pasaran Saham campur Liabiliti bahagi Jumlah Aset; JA-Indeks Jawatankuasa Audit; PKL-Jumlah pendapatan komprehensif lain bahagi jumlah aset; SAIZ-Log jumlah aset; UNTUNG-Jumlah untung bahagi jumlah aset; PRO-Jumlah belanja modal bahagi jumlah aset; UMPIL-Jumlah liabiliti bahagi jumlah aset; CAIR-Jumlah tunai dan setara tunai bahagi jumlah aset.

antara PKL dengan Q adalah signifikan pada tahap 5% dengan nilai koefisien 17.580 ($t=2.014$). Secara umum, dapatan menunjukkan pelaporan pendapatan komprehensif lain (PKL) mempunyai peranan dalam meningkatkan nilai firma. Penemuan ini selaras dengan hasil yang didapati dalam kajian lepas yang mengkaji kesan pelaporan pendapatan komprehensif lain dengan penilaian pelabur (Deol & Nazari 2013; Ringstrom & Ekstrom 2012). Hasil kajian ini juga selari dengan kajian yang dijalankan oleh Kanagaretnam et al. (2009) dan Tsuji (2013) yang mana dapatan kajian mereka membuktikan pelaporan pendapatan komprehensif membantu pelabur di pasaran modal dalam membuat keputusan. Ini menunjukkan bahawa firma yang melaporkan pendapatan komprehensif lain (PKL) boleh mendapat manfaat yang dapat meningkatkan nilai firma.

Dapatan kajian secara umumnya menunjukkan penguatkuasaan pelaporan pendapatan komprehensif di penyata pendapatan memberi kesan yang lebih baik kepada pihak berkepentingan dalam membuat keputusan terhadap syarikat kerana ianya memberi gambaran yang lebih telus selain dapat membendung aktiviti pengurusan perolehan syarikat (Bamber et al. 2010; Hunton et al. 2006). Ini kerana pengurus perlu mendedahkan komponen pendapatan komprehensif lain (PKL) samada dalam bentuk laba atau rugi di dalam penyata pendapatan terlebih dahulu sebelum melaporkannya di penyata kedudukan kewangan syarikat.

Ini dijangka boleh mengurangkan ruang pengurus untuk menyembunyikan maklumat kewangan terutama sekali apabila pendapatan komprehensif lain (PKL) tidak stabil.

Merujuk kepada Model 2, Jadual 6 menunjukkan kesan pembolehubah penyederhana (PKL*JA) didapati mencatatkan keputusan yang juga signifikan walau pun lemah iaitu pada tahap 10% dengan koefisien 0.563 ($t=1.775$). Penambahan pembolehubah JA dan pembolehubah interaksi PKL*JA menghasilkan peningkatan R^2 yang signifikan pada tahap 5% dari Model 1 kepada Model 2 dimana R^2 dalam model 1 ialah 0.373 meningkat kepada 0.378 dalam model 2. Secara umumnya, keputusan analisis regresi berganda di dalam model 2 menggambarkan keberkesanan jawatankuasa audit (JA) mempunyai pengaruh ke atas hubungan pelaporan pendapatan komprehensif lain (PKL) dan nilai firma sekaligus menyokong hipotesis 2. Ini menunjukkan firma yang mempunyai jawatankuasa audit (JA) yang berkesan boleh mendapat lebih banyak manfaat daripada pelaporan pendapatan komprehensif lain (PKL) berbanding kemungkinan sekiranya JA syarikat mereka adalah kurang efisien.

Dapatan kajian ini membuktikan peranan jawatankuasa audit (JA) mempengaruhi hubungan di antara pelaporan pendapatan komprehensif lain (PKL) dan nilai firma. Pihak berkepentingan dilihat lebih yakin dengan pelaporan pendapatan komprehensif lain (PKL) sekiranya JA yang

JADUAL 6. Keputusan ujian regresi berganda (N=1,136)

	Model 1	Model 2	Toleran	VIF
PKL	15.494* (1.779)	17.580** (2.014)	0.975 ¹ 0.965 ²	1.026 ¹ 1.036 ²
JA		2.238** (2.272)	0.940	1.064
PKL*JA		0.563* (1.775)	0.987	1.013
SAIZ	-0.057 (-0.939)	-0.084 (-1.366)	0.933 ¹ 0.888 ²	1.072 ¹ 1.127 ²
UNTUNG	3.699*** (2.996)	3.608*** (2.929)	0.763 ¹ 0.763 ²	1.310 ¹ 1.311 ²
PRO	5.028** (2.384)	5.177** (2.460)	0.944 ¹ 0.943 ²	1.059 ¹ 1.060 ²
UMPIL	-9.061*** (-19.376)	-9.114*** (-19.529)	0.836 ¹ 0.835 ²	1.196 ¹ 1.198 ²
CAIR	6.157*** (6.739)	6.053*** (6.620)	0.852 ¹ 0.846 ²	1.174 ¹ 1.182 ²
Malar	7.382*** (6.208)	5.986*** (4.652)		
R^2	0.373	0.378		
Perubahan R^2		0.005		
Perubahan F		4.180		
Sig Perubahan F		0.016		
R^2 terlaras	0.370	0.373		
F statistik	111.848***	85.404***		

***signifikan pada aras 0.01, **signifikan pada aras 0.05, *signifikan pada aras 0.10.

Nilai dalam kurungan adalah nilai t-statistik. Toleran dan VIF: M¹ - Nilai atas merujuk nilai bagi Model 1; M²- Nilai bawah merujuk nilai bagi Model 2.

Nota: Q-Nisbah Nilai Pasaran Saham campur Liabiliti bahagi Jumlah Aset; JA-Indeks Jawatankuasa Audit; PKL-Jumlah pendapatan komprehensif lain bahagi jumlah aset; SAIZ-Log jumlah aset; UNTUNG-Jumlah untung bahagi jumlah aset; PRO-Jumlah belanja modal bahagi jumlah aset; UMPIL-Jumlah liabiliti bahagi jumlah aset; CAIR-Jumlah tunai dan setara tunai bahagi jumlah aset.

dilantik menjalankan tugas mereka dengan cekap. Dapatan ini selari dengan kajian yang dilakukan oleh Siti-Rochmah dan Nazli-Anum (2012) yang membuktikan JA mampu mengatasi masalah pelaporan kewangan di Indonesia. Hasil kajian ini juga selari dengan kajian Kang et al. (2011), di mana kajian mereka menunjukkan pembentukan JA yang berkesan mempengaruhi tahap kualiti pelaporan kewangan. Dapatan kajian juga dilihat selari dengan konsep di mana jawatankuasa audit (JA) yang ditadbir urus dengan baik berupaya menangani masalah integriti pelaporan kewangan (Lary & Taylor 2012). Selain itu, dapatan kajian juga menyokong penemuan di mana aktiviti salah lapor maklumat kewangan seperti penipuan laporan kewangan dan penyataan semula laporan kewangan dilihat mampu dibendung dengan pembentukan JA yang berkesan (Abbott et al. 2004).

KESIMPULAN

Kajian ini memberi bukti empirikal tentang wujudnya hubungan di antara pelaporan pendapatan komprehensif lain dan nilai firma selepas pelaksanaan piawai pendapatan komprehensif pada tahun 2010. Hasil kajian selari dengan dapatan kajian yang dilakukan di negara maju seperti Amerika Syarikat, Kanada dan Jepun. Ini menunjukkan pihak berkepentingan mengambilkira pelaporan pendapatan komprehensif lain dalam membuat penilaian terhadap firma di Malaysia.

Secara keseluruhannya, hasil kajian ini dapat membantu pihak pengurusan firma untuk melaporkan maklumat pendapatan komprehensif dengan lebih telus kerana ianya dapat meningkatkan penilaian terhadap firma. Hasil kajian ini juga diharap akan mendorong pihak pengurusan untuk memastikan jawatankuasa audit yang dibentuk dapat melaksanakan tanggungjawab mereka dengan lebih berkesan. Jawatankuasa audit yang berkesan mampu meningkatkan kualiti pelaporan kewangan firma yang disediakan oleh firma kerana ia merupakan satu mekanisme tadbir urus yang penting dalam mengimbangi kehendak pengurus dan pemilik. Peningkatan kualiti pelaporan juga adalah perlu bagi mewujudkan maklumat kewangan yang lebih informatif. Perkara ini adalah perlu untuk membantu pelabur membuat keputusan dan penilaian terhadap firma dengan lebih tepat.

Dapatan kajian ini diharap dapat memberi bukti kepada pihak berkuasa seperti Bursa Malaysia serta Suruhanjaya Sekuriti Malaysia bahawa penguatkuasaan penggunaan standard perakaunan berkaitan pelaporan pendapatan komprehensif lain yang diterbitkan oleh Lembaga Piawai Perakaunan Malaysia (MASB) adalah bermanfaat kepada pihak berkepentingan firma di Malaysia. Dapatan kajian juga diharap dapat memberi bukti kepada Malaysian Shareholder Watchdog Group (MSWG) bahawa fungsi jawatankuasa audit yang berkesan (sebagai sebahagian tadbir urus yang baik untuk firma) mampu menambahbaik hubungan pelaporan maklumat perakaunan dengan nilai firma di Malaysia, khususnya berkaitan pelaporan pendapatan komprehensif.

Kajian ini memberikan bukti peranan jawatankuasa audit dalam hubungan di antara pelaporan pendapatan komprehensif lain dengan nilai firma. Namun masih banyak lagi persoalan berhubung peranan tadbir urus korporat yang belum dikaji yang melibatkan pelaporan pendapatan komprehensif lain. Kajian lanjut boleh dijalankan dengan mengenal pasti tadbir urus korporat lain yang berupaya mempengaruhi pelaporan pendapatan komprehensif agar lebih telus. Antaranya adalah, tanggungjawab juruaudit-dalam bagi membantu keberkesanan jawatankuasa audit melaksanakan tugas mereka. Kumpulan juruaudit-dalam yang dibentuk dijangka berupaya membendung aktiviti salah lapor maklumat kewangan melalui pelaksanaan kawalan dalaman. Pemerhatian akan datang boleh mengkaji antara lain ciri-ciri kumpulan juruaudit-dalam dalam hubungan antara pelaporan pendapatan komprehensif lain dengan nilai firma.

RUJUKAN

- Abbott, L.J., Parker, S. & Peters, G.F. 2004. Audit committee characteristics and restatements. *Auditing: A Journal of Practice & Theory* 23(1): 69-87.
- Akhtaruddin, M., Hossain, M.A., Hossain, M. & Yao, L. 2009. Corporate governance and voluntary disclosure in corporate annual reports of Malaysian listed firms. *Journal of Applied Management Accounting Research* 7(1): 1-20.
- Al-Akra, M. & Ali, M. 2012. The value relevance of corporate voluntary disclosure in the Middle East: the case of Jordan. *Journal of Accounting and Public Policy* 31(5): 533-549.
- Al-Twaijry, A., Brierley, J.A. & Gwilliam, D.R. 2004. An examination of the relationship between internal and external audit in the Saudi Arabian corporate sector. *Managerial Auditing Journal* 19(7): 929-944.
- Ashwini. 2016. 3 Things an Analyst Needs to Know About Other Comprehensive Income. www.irisbusiness.com/.../3-things-analyst-needs-know-about-other-comprehensive-in.
- Association of Chartered Certified Accountants (ACCA). 2012. Investor Round Table: EC Audit Proposals. Grant Thornton and ACCA.
- Baek, J.S., Kang, J.K. & Park, K.S. 2004. Corporate governance and firm value: evidence from the Korean financial crisis. *Journal of Financial Economics* 71(2): 265-313.
- Bamber, L.S., Jiang, J., Petroni, K.R. & Wang, I.Y. 2010. Comprehensive income: Who's afraid of performance reporting? *The Accounting Review* 85(1): 97-126.
- Barton, J., Hansen, T.B. & Pownall, G. 2010. Which performance measures do investors around the world value the most-and why? *The Accounting Review* 85(3): 753-789.
- Benston, G.J. 2008. The shortcomings of fair-value accounting described in SFAS 157. *Journal of Accounting and Public Policy* 27(2): 101-114.
- Bhat, G. 2008. Impact of disclosure and corporate governance on the association between fair value gains and losses and stock returns in the commercial banking industry. <http://ssrn.com/abstract,1013926>.
- Black, D.E. 2016. Other comprehensive income: a review and directions for future research. *Accounting and Finance* 56: 9-45.
- Brimble, M. & Hodgson, A. 2005. The value relevance of comprehensive income and components for industrial firms. Kertas Kerja, Griffith University.

- Bursa Malaysia. 2009, 2013. Chapter 6 Rules of Bursa Malaysia Securities Bhd: Organisation and Structure of Participating Organisations. Kuala Lumpur: Bursa Malaysia.
- Bushman, R.M. & Smith, A.J. 2003. Transparency, financial accounting information, and corporate governance. *Economic Policy Review* 9(1): 65-87.
- Cahan, S.F., Courtenay, S.M., Gronnewoller, P.L. & Upton, D.R. 2000. Value relevance of mandated comprehensive income disclosures. *Journal of Business Finance & Accounting* 27(9&10): 1233-1265.
- Chen, G., Firth, M. & Xu, L. 2009. Does the type of ownership control matter? Evidence from China's listed companies. *Journal of Banking & Finance* 33(1): 171-181.
- Chen, J.J., Tan, Y., Cheng, X. & Gong, S.X. 2013. Do Higher Value Firms Voluntarily Disclose More Information? Evidence from China (January 22, 2013). Asian Finance Association (AsFA) 2013 Conference. <https://ssrn.com/abstract=2205403> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2205403>.
- Cheung, Y.L., Connelly, J.T., Estanislao, J.P., Limpaphayom, P., Lu, T. & Utama, S. 2014. Corporate governance and firm valuation in Asian emerging markets. Dlm. *Corporate Governance in Emerging Markets*, disunting oleh Boubaker, S. dan Nguyen, D.K., 27-53. Berlin Heidelberg: Springer-Verlag.
- Damodaran, A. 2006. The Value of Transparency and the Cost of Complexity. Kertas kerja Stern School of Business, New York University.
- Deol, H. & Nazari, J.A. 2013. The Decision Usefulness of Comprehensive Income Reporting: Evidence from Canada (January 10, 2013). CAAA Annual Conference 2013. <https://ssrn.com/abstract=2198742> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2198742>
- DeZoort, F.T., Hermanson, D.R., Archambeault, D.S. & Reed, S.A. 2002. Audit committee effectiveness: A synthesis of the empirical audit committee literature. *Journal of Accounting Literature* 21: 38-75.
- Dhaliwal, D., Subramayam, K. & Trezevant, R. 1999. Is comprehensive income superior to net income as a measure of firm performance? *Journal of Accounting and Economics* 26: 43-67.
- Dixon, J. & Frolova, Y. 2013. Accounting for good governance: the fair value challenge. *Corporate Governance: The International Journal of Business in Society* 13(3): 318-331.
- Farber, D.B. 2005. Restoring trust after fraud: does corporate governance matter? *The Accounting Review* 80(2): 539-561.
- Fathyah Hashim, Romlah Jaffar, Mohamat-Sabri Hassan & Zaleha Abdul-Shukor. 2012. Peranan diversifikasi terhadap hubungan pendanaan modal intelektual dengan nilai firma. *Jurnal Pengurusan* 35: 43-55.
- Francis, J., Khurana, I.K. & Pereira, R. 2003. The role of accounting and auditing in corporate governance and the development of financial markets around the world. *Asia-Pacific Journal of Accounting & Economics* 10(1): 1-30. DOI:10.1080/16081625.2003.10510613
- Graham, J.R., Harvey, C.R. & Rajgopal, S. 2005. The economic implications of corporate financial reporting. *Journal of Accounting and Economics* 40(1): 3-73.
- Gujarati, D.N. & Porter, D.C. 2009. Basic Econometrics. New York: McGrawHill.
- Günther, R. 2015. Value-Relevance of Other Comprehensive Income under IFRS. Tesis Dr. Fal, University of St. Gallen.
- Hamizah Hassan., Naughton, A. & Posso, A. 2013. The effectiveness of ownership concentration, debt and firm value as governance mechanisms. *Global Economy and Finance Journal* 6(2): 68-82.
- Hashanah Ismail, Takiah Mohd-Iskandar & Mohd-Mohid Rahmat. 2008. Corporate reporting quality, audit committee and quality of audit. *Malaysian Accounting Review* 7(1): 21-42.
- Hundal, S. 2013. Independence, expertise and experience of audit committees: some aspects of indian corporate sector. *American International Journal of Social Science* 2(5): 58-75.
- Hunton, J.E., Libby, R. & Mazza, C.L. 2006. Financial reporting transparency and earnings management. *The Accounting Review* 81(1): 135-157.
- Hussin, B.M., Ahmed, A.D. & Ying, T.C. 2010. Semi-strong form efficiency: Market reaction to dividend and earnings announcements in malaysian stock exchange. *The IUP Journal of Applied Finance* 16(5): 36-59.
- Kabir, M.H. & Laswad, F. 2011. Properties of net income and total comprehensive income: New Zealand evidence. *Accounting Research Journal* 24(3): 268-289.
- Kallamu, B.S. & Nur-Ashikin Mohd-Saat. 2015. Audit committee attributes and firm performance: evidence from Malaysian finance companies. *Asian Review of Accounting* 23(3): 206-231.
- Kanagaretnam, K., Mathieu, R. & Shehata, M. 2009. Usefulness of Comprehensive Income Reporting in Canada. *Journal of Accounting and Public Policy* 28: 349-365.
- Kang, W.S., Kilgore, A. & Wright, S. 2011. The effectiveness of audit committees for low-and mid-cap firms. *Managerial Auditing Journal* 26(7): 623-650.
- Khan, S. & Bradbury, M.E. 2016. The volatility of comprehensive income and its association with market risk. *Accounting & Finance* 56(3): 727-748.
- Lary, A.M. & Taylor, D.W. 2012. Governance characteristics and role effectiveness of audit committees. *Managerial Auditing Journal* 27(4): 336-354.
- Lee, C. & Park, M.S. 2013. Subjectivity in fair-value estimates, audit quality, and informativeness of other comprehensive income. *Advances in Accounting* 29(2): 218-231.
- Lin, J.W., Li, J.F. & Yang, J.S. 2006. The effect of audit committee performance on earnings quality. *Managerial Auditing Journal* 21(9): 921-933.
- Lin, S., Martinez, D., Wang, C. & Yang, Y. 2015. Is Other Comprehensive Income Reported in the Income Statement More Value Relevant? Kertaskerja Florida International University dan Wake Forest University.
- Lin, S.W., Ramond, O.J. & Casta, J.F. 2007. Value relevance of comprehensive income and its components: Evidence from major European capital markets. Kertas kerja Florida International University dan Universite of Paris Dauphine. http://www.cereg.dauphine.fr/cahiers_rech/drmfinance0209.pdf.
- Malaysian Accounting Standards Board (MASB). 2010. Financial Reporting Standard 101 – Presentation of Financial Statements. Kuala Lumpur: MASB.
- Malaysian Accounting Standards Board (MASB). 2015. Malaysian Financial Reporting Standard 101 – Presentation of Financial Statements. Kuala Lumpur: MASB.
- Mohamad-Naimi Mohamad-Nor, Rohami Shafie & Wan-Nordin Wan-Hussin. 2010. Corporate governance and audit report lag in Malaysia. *Asian Academy of Management Journal of Accounting and Finance* 6(2): 57-84.
- Pronobis, P. & Zülch, H. 2011. The Predictive Power of Comprehensive Income and its Individual Components

- Under IFRS (August 24, 2010). Problems and Perspectives in Management (PPM), Forthcoming 2011. <https://ssrn.com/abstract=1576384> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1576384>
- Rashidah Abdul-Rahman. 2006. Effective corporate governance. Shah Alam: UiTM Press, UiTM.
- Ringström, E. & Ekström, J. 2012. The value relevance of comprehensive income. Tesis Dr. Fal., Uppsala University.
- Romlah Jaffar & Zaleha Abdul-Shukor. 2016. The role of monitoring mechanisms towards company's performance Evidence from politically connected companies in Malaysia. *Journal of Accounting in Emerging Economies* 6(4): 408-428.
- Setia-Atmaja, L.Y. 2009. Governance mechanisms and firm value: The impact of ownership concentration and dividends. *Corporate Governance: An International Review* 17(6): 694-709.
- Sherliza Nelson & Nurul-Nazlia Jamil. 2012. An investigation on the audit committee's effectiveness: the case for GLCs in Malaysia. 2nd Accounting Research Education Conference (AREC).
- Siti-Rochmah Ika & Nazli-Anum Mohd-Ghazali. 2012. Audit committee effectiveness and timeliness of reporting: Indonesian evidence. *Managerial Auditing Journal* 27(4): 403-424.
- Suruhanjaya Sekuriti Malaysia (SSM). 2012. Malaysian Code on Corporate Governance 2001, 2007, 2012. Kuala Lumpur: Securities Commission.
- Tabachnick, B.G. & Fidell, L.S. 2013. Using Multivariate Statistics. 6th edition. Boston: Pearson.
- Tsuji, C. 2013. An investigation of comprehensive income and firm performance: The case of the electric appliances industry of the Tokyo Stock Exchange. *Accounting & Finance Research* 2(2): 29-35.
- Usman, A.B., Noor Afza Amran, Hasnah Shaari. 2016. The value relevance of comprehensive income in Nigerian: A pilot test. *International Journal of Economics and Financial Issues* 6(2): 793-797.
- Woidtke, T. & Yeh, Y.H. 2013. The role of the audit committee and the informativeness of accounting earnings in East Asia. *Pacific-Basin Finance Journal* 23: 1-24.

Nirazmilah Sulaiman
 Politeknik Kota Kinabalu
 No 4 Jalan Politeknik
 KKIP Barat Kota Kinabalu Industrial Park
 88460 Kota Kinabalu Sabah
 MALAYSIA
 E-mail: nirazmilah@polikk.edu.my

Zaleha Abdul Shukor*
 Pusat Pengajian Perakaunan
 Fakulti Ekonomi dan Pengurusan
 Universiti Kebangsaan Malaysia
 43600 UKM Bangi Selangor
 MALAYSIA
 E-mail: zbas@ukm.edu.my

*Pengarang untuk dihubungi

